



Motivatie, faalangst en leerstijlen

Samenvatting tbv Algemene Didactiek

Naam: Thomas Sluyter
Nummer: 1018808
Jaar / Klas: 1e jaar "Docent Wiskunde", deeltijd
Datum: 28 oktober, 2007

Samenvatting

Geen.

Versie geschiedenis

Rev.	Datum	Door	Aanpassingen
01	17/10/2007	T. Sluyter	Eerste versie
01			Review
02			
02			Review

Nog aan te vullen

Punten voor tentamen die ik nog niet heb gezien :/

- Instructiemethoden: algoritmisch en heuristisch wiskundeonderwijs
- Didactische fasering: concreet - schematisch - abstract (ebbens)

Inhoudsopgave

<u>INLEIDING</u>	<u>4</u>
<u>HOOFDSTUK 10 – MOTIVATIE EN LEREN</u>	<u>5</u>
<u>HOOFDSTUK 11 – INTENTIONEEL LEREN VERSUS ...</u>	<u>6</u>
<u>HOOFDSTUK 12 – BELONING EN STRAF BIJ LEERPROCESSEN</u>	<u>7</u>
<u>LEERSTIJLEN VAN KOLB</u>	<u>8</u>
<u>AFBEELDINGEN EN FIGUREN</u>	<u>10</u>
<u>BRONNEN</u>	<u>10</u>

Inleiding

Dit document is een samenvatting van de tweede berg stof die nodig is voor het deeltentamen "Algemene Didactiek". Dit deeltentamen bepaalt mede je cijfer voor "Vakdidactiek 2" in het tweede schooljaar.

Dit document bestaat de volgende hoofdstukken en boeken.

- "Leren op school", C. Parreren, hoofdstukken 10, 11 en 12.
- Hand-outs bij "Algemene didactiek", de leerstijlen van Kolb.
- Aanvullende informatie uit allerhande bronnen, ter aanvulling.

Grote stukken tekst komen direct uit het boek en zijn NIET in mijn eigen woorden. Ik maak op geen enkele wijze aanspraak op copyrights en dergelijke.

LET OP: deze samenvatting bestaat niet alle tentamenstof! Er moet ook uit de overige boeken worden geleerd. Dit gebeurt aan de hand van de BIT verslagen die bij het vak "Vak Didactiek 2" zijn gemaakt.

Daar naast heb ik ook een tweede (of eigenlijk "eerste") samenvatting geschreven van "Lesgeven..." van Geerlings en Van Der Veen. Deze samenvatting is te vinden op mijn website <http://www.kilala.nl/School>.

Hoofdstuk 10 – Motivatie en leren

De mate waarin de leerling is gemotiveerd heeft direct invloed op de leerprestaties. Er bestaat echter geen lineair verband.

Te sterke motivatie heeft een nadelig effect op de leerprestaties. De leerling staat te springen om meester te worden in wat ie leert, maar heeft de rust niet om alles te verwerken.

In de les bestaat het motiveren van leerlingen doorgaans uit "belangstelling wekken". Tegenwoordig probeert men dat door afwijkende lesmethoden en door audiovisuele hulpmiddelen. Helaas schiet men helaas heel vaak door bij het gebruik van deze middelen. Dit heeft tot gevolg dat het gepresenteerde wel esthetisch verantwoord is, maar dat het geen goede relatie heeft met de stof. Dergelijke problemen beletten de leerling om echt geïnteresseerd te raken in de leerstof.

Sommige stof moet geleerd worden, ook al is zij voor niemand interessant. In dat geval past men vaak de extrinsieke motivatie toe, door middel van beloning, of straf.

Een minder grove vorm van extrinsieke motivatie houdt het midden tussen ex- en intrinsieke motivatie: het accepteren van een leertaak. De leerling kiest er voor om een bepaalde taak aan te gaan en te volbrengen. Deze manier van motiveren werkt beter dan straffen/belonen, omdat men zich vaak identificeert aan de hand van de geaccepteerde taken. Het wordt een onderdeel van jezelf.

Definitie: leerintentie = een leertaak aanvaarden, jezelf vastleggen om iets te gaan leren.

Halverwege een leertaak zakt de leerintentie vaak in: het einde is in zicht, maar toch nog ver weg. Er zijn een aantal manieren waarop docenten de leerling kunnen ondersteunen.

- In hun ogen de waarde van het einddoel verhogen. Maak duidelijk wat het nut van de taak is, of maak duidelijk dat de taak een uitdaging is.
- In hun ogen het niveauverschil tussen de huidige prestaties en de verwachte prestaties verduidelijken. Geef duidelijk aan wat de leerling al kan en ook wat hij duidelijk niet kan. Doe het voor, indien dat kan.
- De leerling in laten zien dat het doel bereikbaar is.

Definitie: prestatiemotief = de drang om een moeilijke taak tot een goed einde te brengen. Deze behoefte verschilt per leerling.

Hoofdstuk 11 – Intentioneel leren versus ...

Een leerintentie ontstaat bij volwassenen vaak na het (h)erkennen van een tekort in de eigen kennis, of ervaring. De volwassene ziet in dat hij, om zijn doel te behalen, iets nieuws moet leren.

Bij kinderen is het zaak om een vergelijkbare reactie uit te lokken. Het opdragen van een taak is niet voldoende. Het kind moet aanvaarden dat het doen van de taak nuttig is voor hemzelf.

Definitie: gesloten taak = een "doe" taak, waarbij de leerling werk aanvaardt dat hij nu moet doen. Zijn doel is om het werk af te hebben.

Definitie: open taak = een "leer" taak, waarbij de leerling wel werk doet, maar zich als doel heeft gesteld om er iets van te leren. De leerling weet dat hij het geleerde in de toekomst in kan zetten.

Een echte leerintentie vereist dus dat het de leerling gaat om het opdoen van inzicht, kennis, oplossingsmethoden en vaardigheden. Het moet de leerling niet gaan om het afhebben van een opdracht.

Hoe herken je het verschil? Als leerlingen erg gericht zijn op het antwoord, dan is er nog geen echte leerintentie. Dingen als "Wat is het antwoord nou?", of meteen doorgaan met de volgende opgave als je het goed hebt.

Natuurlijk leert men ook van gesloten taken wel wat, maar dat gebeurt incidenteel.

Wat betreft de voorkeur die wij hebben kan men stellen:

1. Leren uit belangstelling (intrinsieke motivatie).
2. Intentioneel leren (extrinsieke motivatie door leerintentie).
3. Incidenteel leren (extrinsieke motivatie met gesloten taken).
4. Gedwongen leren (extrinsieke motivatie door beloning of straf).

Definitie: Momentaanpak = Bij punten 3 en 4 ontbreekt de gerichtheid op leren. Het is de bedoeling dat men leert, maar dat is niet de bedoeling van de leerling.

Hoofdstuk 12 – Beloning en straf bij leerprocessen

Wanneer men gebruik maakt van dwangmatige motivatie, dan zullen de leerlingen op zijn hoogst doen wat er van hen wordt verwacht. Leren van het werk is hoogstens een bijproduct.

Zo lang er bij de leerling geen sprake is van leerintentie zal de docent dwang keer op keer moeten toepassen. Bij herhaaldelijk gebruik daalt echter het rendement; er vindt een soort inflatie plaats. De straffen moeten daardoor zwaarder worden en de beloningen aantrekkelijker.

Nadelen van straf.

- Straf wordt gebruikt om een fout of ongewenst gedrag af te leren. De leerling hoort wat hij niet moet doen, maar er staat geen beloning op goed gedrag.
- Straf roept een emotionele reactie op bij het kind. Dit kan zelfs het ongewenste gedrag fixeren bij het kind.
- Straf wordt gebruikt om een leerling werk te laten doen dat hij liever niet doet. Het kind komt in een conflictsituatie.
- De leerling krijgt een hekel aan het werk.
- De leerling krijgt een afkeer van de docent, die hij als bron van frustratie ziet.
- Het kind kan agressief worden.
- Het kind kan durf en zelfvertrouwen verliezen. Het wordt angstig en trekt zich terug.

Nadelen van beloning.

- Ook hier ontstaat een conflictsituatie: of je doet het vervelende werk, of je krijgt geen beloning. De leerling zal mogelijk proberen vals te spelen.

Valt het geven van cijfers ook onder deze straf/beloning situatie? Nee, dat kan je niet zomaar stellen, omdat het gaat om de interpretatie van het kind. Die interpretatie is op zijn beurt weer afhankelijk van de docent, hoe hij het een en ander presenteert en hoe hij tegen de zaak aankijkt.

Kijken we echter naar leerlingen met een leerintentie, dan kan je het geven van cijfers zien als het verschaffen van informatie. De leerling weet hoe hij er voor staat. Hierbij schijnt overigens ook de snelheid van de verschaffing van belang te zijn. Een snel cijfer op een individuele taak heeft meer effect dan een rapportcijfer waarop men lang moet wachten. Kijk dus sowieso het geleverde werk snel na!

Je moet de leerling overigens ook kunnen vertellen waarom iets fout is. Anders kan de leerling niet begrijpen wat hij niet begrijpt.

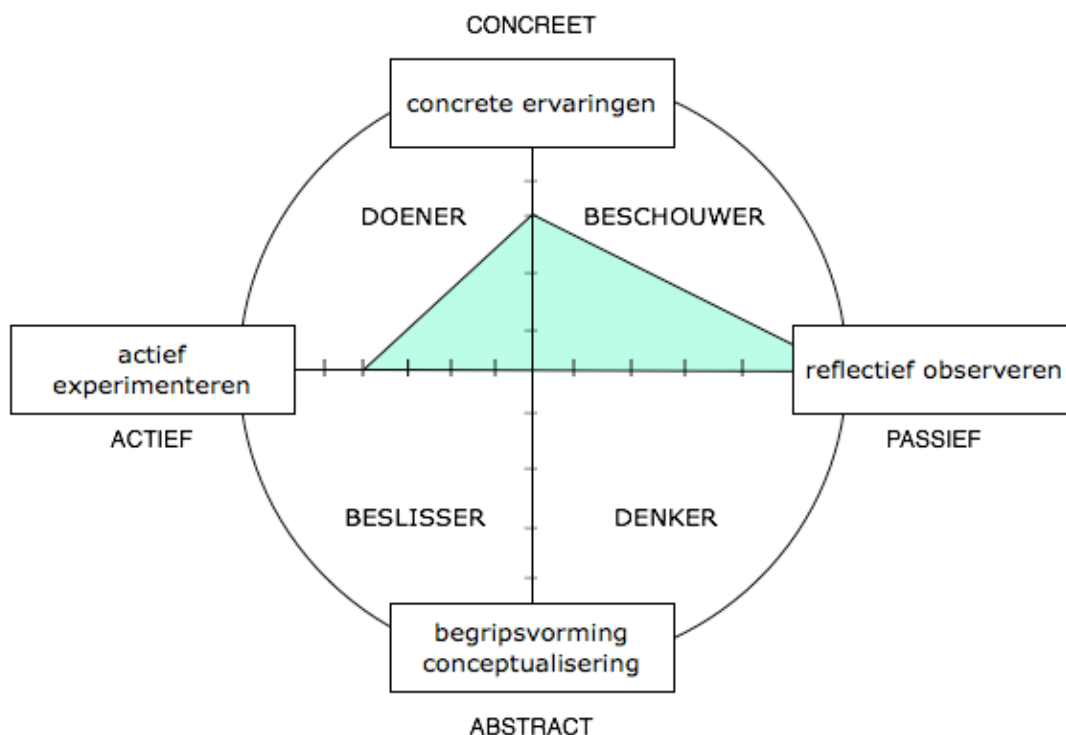
Leerstijlen van Kolb

De Amerikaanse psycholoog Kolb vindt dat "ervaringsleren" een cyclisch proces is, bestaande uit vier stadia. Voor hem gaat ervaringsleren niet alleen om het opdoen van ervaring, maar ook om de mogelijkheid daar later wat mee te doen. In een optimale situatie doorloopt een leerling alle vier de fasen, waardoor het geleerde goed beklijft.

Deze stadia worden niet persé in een vaste volgorde doorlopen.

- Het opdoen van en omgaan met nieuwe, concrete ervaringen.
- Het bekijken van de nieuwe ervaring uit meerdere oogpunten.
- Het werkwerk van de nieuwe ervaring in bestaande of nieuwe theorieën.
- Het actief werken met nieuwe of gewijzigde theorieën.

Volgens Kolb zijn deze stadia twee-aan-twee, polair gekoppeld. Het een en ander wordt samengevat in het onderstaande figuur. De blauwe driehoek in het figuur is de uitkomst van mijn persoonlijke Kolb-test op het Internet¹.



Figuur 1: Leerstijlen grafiek en cyclus.

¹ <http://impuls.katho.be/kolb/onder.asp>

Kolb definieert vier leerstijlen.

1. Beschouwer -> Divergente leerstijl.
 - Rijk voorstellingsvermogen.
 - Creatief en fantasierijk.
 - Voorzichtig in zijn aanpak en oordeel.
2. Denker -> Assimilerende leerstijl.
 - Gericht op het zoeken naar logische samenhang.
 - Ontwikkelt theorieën en modellen.
 - Neigt naar perfectionisme.
3. Beslisser -> Convergente leerstijl.
 - Praktisch toepassen van zijn ideeën.
 - Planmatig te werk gaan.
 - Hakt graag knopen door.
4. Doener -> Uitvoerende leerstijl.
 - Praktisch ingesteld.
 - Kent weinig voorbehoud.
 - Bereid risico's te nemen.

Om een leerling zo goed mogelijk aan het werk te krijgen is het belangrijk om in die fase te beginnen die aansluit bij de individuele leerling. Echter de leerling moet ook leren omgaan met hetgeen hij zelf niet goed kan. Dat moet hij leren aanvullen.

Er zijn vier aanpakken die passen bij de leerstijlen.

1. Reflectieaanpak. Men begint in de praktijk met rollenspellen en projecten. Hier op volgt een nabespreking ter reflectie. De opgedane kennis en ervaring kan later worden toegepast in opdrachten.
2. Zelfstudieaanpak. Leerlingen verzamelen zelf kennis en destilleren daar uit de essentiële kennis. De leraar zorgt voor de kristallisering. De leerlingen gaan oefenen, gevolgd door een confrontatie in de praktijk.
3. Instructieaanpak. De docent geeft een duidelijke uitleg van de theorie. De leerlingen krijgen opdrachten om te oefenen. Naderhand volgt reflectie.
4. Oefenaanpak. Er wordt begonnen met een aantal opdrachten en oefeningen/experimenten. Een kader voor het werk wordt geschets, maar de werkelijke theorie volgt later. Na oefening volgen reflectie en de uiteindelijke theorie.

Afbeeldingen en figuren

Alle figuren in deze samenvatting zijn reproducties van figuren uit de originele boeken en documenten.

FIGUUR 1: LEERSTIJLEN GRAFIEK EN CYCLUS.....8

Bronnen

C.F. van Parreren, "Leren op school", ISBN 90-01-69051-3, 1965 / 1996.